

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1907. Första Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 23 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Friherre *Wrangel von Brehmer* anmälde, att han anländt till Riksdagen.

Justerades protokollet för den 16 i denna månad.

Anmäldes och bordlades bankoutsrottets memorial:

n:o 6, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Linköping och Luleå; samt

n:o 7, om användande af bankovinsten för år 1906.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag
dels till Riksdagens skrifvelse n:o 16, till Konungen, angående val af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare;

dels och till Riksdagens förordnanden:

n:o 17, för revisionssekreteraren m. m. B. F. E. Hasselrot att vara Riksdagens justitieombudsman, och

n:o 18, för häradshöfdingen m. m. friherre L. R. Beck-Friis att vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 herr *Clasons* nästlidne dag afgifna och då bordlagda motion, n:o 44, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till lag angående stadsplan och tomtindelning.

Föredrogs bevilningutskottets nedannämnda under gårdagen bordlagda memorial:

n:o 9, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 6, i anledning af väckt motion om tullfrihet för råtagel.

Den föreslagna voteringspropositionen godkändes;

n:o 10, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande bevillningsutskottets betänkande n:o 7, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin m. m.

Lades till handlingarna.

Om ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret för vissa byggnadsåtgärder.

Föredrogs å nyo sammansatta stats- och bankoutskottets den 20 och 22 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lämnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus.

Till behandling af sammansatt stats- och bankoutskott hade öfverlämnats dels från statsutskottet den del af Riksdagens år 1906 församlade revisorers berättelse angående riksgäldskontoret, hvilken afhandlade byggnadsfonden för riksdags- och riksbankshus, dels från såväl stats- som bankoutskottet fullmäktiges i riksbanken och i riksgäldskontoret till nämnda båda utskott afgifna berättelse angående fullgörandet af det fullmäktige gemensamt lämnade uppdrag i fråga om de byggnader för Riksdagen m. m. och riksbanken, som 1888 års Riksdag beslutit skola uppföras å Helgeandsholmen, hvarjämte sammansatta utskottet fått emottaga protokollen vid fullmäktiges gemensamma sammanträden under sistförflutna år samt innevarande år till och med den 18 nästlidne januari.

Då utskottet funnit fullmäktige under den tid, utskottets nu företagna granskning omfattat, hafva med nit och omtanke fullgjort ifrågasvarande uppdrag, hade utskottet i föreliggande utlåtande hemställt, att fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret måtte tillerkännas full ansvarsfrihet för alla de beslut och åtgärder, som funnes antecknade i deras vid gemensamma sammanträden rörande frågan om uppförande på Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus förda protokoll från den 18 januari 1906 till och med den 18 januari 1907.

Grefve Douglas: Då jag i år för första gången har äran att öfvervara Första Kammarens förhandlingar i denna nya plenisal, ber jag att såsom uttryck af min hittills vunna erfarenhet få uttala, att akustiken i denna sal från en stor del af platserna är synnerligen dålig. Själfva platserna äro ju utrustade med all möjlig komfort, men man har föga glädje däraf, då man är tvungen att för att kunna höra tillbringa större delen af sammanträdet på vandrande fot. Jag tillåter

mig därför att till de herrar, hvilka hafva med denna sak att göra, Om ansvars-
 ställa en vördnadsfull anmodan, huruvida de icke kunna försöka vidtaga frihet för
 sådana åtgärder, att detta i mitt tycke för en parlamentarisk diskus- fullmäktige i
 sionssal synnerligen svåra fel må kunna varda afhjälpt. riksbanken och
 i riksgälds-

Jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets kontoret för
 hemställan. vissa byggnads-
 åtgärder.

(Forts.)

Herr Lithander: På samma gång jag yrkar bifall till det sam-
 mansatta utskottets förslag, anhåller jag att få fästa kammarens upp-
 märksamhet på en viktig omständighet, som efter min mening icke
 bör längre blifva obeaktad af Riksdagen.

Kammaren behagade erinra sig, att då Riksdagen år 1888 beslu-
 tade, att på Helgeandsholmen skulle uppföras riksdags- och riksbanks-
 hus, gjordes bland andra en afvikelse från hvad Kungl. Maj:t senast
 året förut hade föreslagit därutinnan, att icke kungl. öfverintendents-
 ämbetet utan bankofullmäktige och riksgäldsfullmäktige skulle erhålla
 uppdrag att uppföra nämnda hus.

De skäl, hvarpå förslagsställaren grundade sin begäran om denna
 ändring, hvilka af Riksdagen godkändes, behöfva nog icke nu upprepas.
 Endast det vill jag emellertid framhålla, att de närmare bestämmel-
 serna om handhafvandet af detta Riksdagens uppdrag blefvo synner-
 ligen ofullständiga, särskildt hvad arfvoden beträffade.

Det var påtagligt, att ingalunda meningen kunde vara, att banko-
 och riksgäldsfullmäktige allesamman skulle syssla med detaljerna och
 den dagliga ledningen af byggnadsföretaget, utan lades denna tunga
 börda på några få bland dem, kanske hufvudsakligast på en bland dem.

Den s. k. riksdagshuskommittén utsågs med herr Törnebladh såsom
 ordförande. Under de 18 år, som denna byggnadskommitté existerade,
 var personomsättningen inom densamma ganska stor, dels på grund af
 flera dödsfall och dels af andra orsaker, men herr Törnebladh har under
 hela denna långa tid uppehållit den maktpåliggande och helt visst
 ganska mödosamma och kräfvande extra befattning, som sålunda lades
 på honom.

Hvad jag vid detta tillfälle velat framhålla är orimligheten af att
 intet arvode blifvit på förhand bestämdt för ett så långvarigt, ansvars-
 fullt och i hög grad gagneligt arbete som det, hvilket riksdagshus-
 kommitténs ordförande utfört. Ett arbete, som helt visst varit ganska
 svårt och äfven förenadt med rätt stora obehag. Det var bestämdt icke
 Riksdagens mening, att under 18 långa år en persons tid och
 ansträngande arbete skulle tagas i anspråk utan den ringaste godt-
 görelse utöfver hvad hans ordinarie befattning redan förut berättigade
 honom till. I detta afseende kan man erinra sig, att ledamöter i
 statens kommittéer alltid åtnjuta arvode, utgående med, som bekant,
 5 à 10 kronor per dag. Jag kan icke annat än djupt beklaga, att
 motionärens förslag blef i detta afseende, jag vill icke säga ofullstän-
 digt, men i hvarje fall missförstådt, ty det var dock icke motionärens
 sak att föreslå arfvoden i något fall.

Det är emellertid min förhoppning, att de, som kunna och böra
 taga initiativ och åstadkomma rättelse i denna grannliga angelägenhet,
 ingalunda skola underlåta att föreslå något lämpligt belopp — man

Om ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret för vissa byggnadsåtgärder. skulle kunna tänka sig 2,000 kronor om året eller exempelvis minst en rund summa af 30,000 kronor i ett för allt — såsom godtgörelse af riksbankens medel för det utomordentligt duktiga arbete, som kommitténs ordförande har genom sin sällsynta arbetsförmåga kunnat utföra vid sidan af sin högst viktiga befattning i riksbanken.

Att jag hvarken kunnat eller velat växla ett enda ord med kommitténs ordförande i denna grannliga sak för att utforska hans mening, är helt naturligt; det behöfver väl icke sägas. Och jag har härvidlag icke heller behöft någon annan ledning än en känsla af plikt att vid detta tillfälle framföra en lika befogad som rättvis erinran angående denna angelägenhet.

(Forts.)

Då jag nu en gång har ordet, torde det kanske tillåtas mig att vid detta, som jag förmodar, sista tillfälle, då ett dechargebetänkande i denna fråga behandlas, vidröra äfven ett par andra omständigheter, som egentligen tillhöra byggnadsföretagets historia.

Den stora allmänheten har under byggnadsåren knappast kunnat erhålla fullt vägledande upplysningar om hvar tyngdpunkten egentligen låg i hela Helgeandsholmsfrågan, ty det förbjöd sig själf att därom tala mer än som var alldeles oundgängligen nödvändigt. Jag syftar på den stora risk, som förvarandet i de gamla olämpliga riksbankshusen af riksbankens tillgångar i guld, sedlar och värdepapper innebar.

Det är sannerligen underbart, att ingen olycka inträffat, ty verkliga förhållandet var det, att de stora skattar, de hundratals miljoner, som förvarades i de gamla bristfälliga och oändamålsenliga riksbankshusen, mycket väl kunde hafva när som helst gått förlorade genom en eldsvåda eller annorledes. Därom har jag själf på det noggrannaste öfvertygat mig vid ett fullständigt genomgående och en grundlig undersökning af riksbankens förvaringsrum. Jag hänvisar i detta afseende till den skrifvelse, som under hand öfverlämnades till 1888 års riksdagsmän. I öfrigt hafva herrar fullmäktige ej heller underlåtit att påpeka detta viktiga förhållande.

Tyngdpunkten i frågan var alltså riksbankens intresse, hvilket ju i detta fall sammanfaller med statens intresse. Det gällde nämligen att från de gamla riksbankshusen förflytta riksbankens illa bevarade skatter till ett säkert ställe.

Jag vill vidare erinra om den lyckliga förändring i riksbankens organisation, som genomfördes åren 1894—1897 och den utvidgning af konungamakten, hvarigenom banken bringades under båda statsmakternas gemensamma ledning och beskydd. En reform, som kom att stå i sammanhang med byggnadsfrågan.

Riksdagsbesluten åren 1888 och 1897 medförde så ofantligt stora fördelar för riksbanken, att de knappast kunna uppskattas, hvadan man, enligt min uppfattning, kan säga att hela den summa, som åtgått för byggnadernas uppförande, i jämförelse med dessa fördelar knappast spelar någon roll.

Tack vare den skicklighet och den samvetsgranna omsorg, med hvilken herrar bankofullmäktige handhafva riksbankens förvaltning, hafva dessa fördelar heller icke blifvit obegagnade, utan intager nu Sveriges tidsenliga riksbank den ställning och utöfvar det gagn för

landet, som en statsbank skall göra. Aldrig tillförene har Sveriges Om ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret för vissa byggnadsåtgärder.
riksbank varit i tillfälle att så kraftigt som på senare tider främja handel och industri och stödja ett sundt finansväsen i landet. Aldrig hafva riksbankens skatter varit så väl förvarade som de nu äro, och aldrig har bankvinsten utgjort ett så storartadt bidrag till statens utgifter som nu.

Om jag vid detta tillfälle har i sanningens och rättvisans intresse särskildt framhållit en mans dugande och förtjänstfulla arbete vid byggnadsföretagets utförande, skulle jag dock begå en stor försummelse, om jag icke vid samma tillfälle — då nu, såsom jag tror, Riksdagen för sista gången har anledning att yttra sig öfver detta företag — erinrade därom, att Riksdagen har mycket stor anledning till tacksamhet gent emot *samtliga* fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret för det varma intresse och för de välbetänkta beslut, genom hvilka fullmäktige hafva främjat och väl utfört det förtroendeuppdrag, som de erhöilo år 1888.

(Forts.)

Herr Törneblad: Med anledning af den siste ärade talarens anförande har jag ansett mig böra taga till orda för att säga några ord.

Utan all fråga var det ett ganska tungt uppdrag, som lades på fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret axlar, då dessa fullmäktige erhöilo till uppgift att förbereda och utföra arbetet för de nya riksdags- och riksbankshusen, men tyngden därutaf kändes visserligen icke så mycket, emedan vi betraktade detta uppdrag såsom ett förtroendeuppdrag af Riksdagen, och ett förtroendeuppdrag, om det också medför tyngd, har dock sin belöning redan i och genom sig själf, utan att något arvode behöfver bestämmas vare sig på förhand eller efteråt.

Hvad mig beträffar, har jag varit en länk och i viss mån formellt den ledande i kommittén, men jag kan icke nog tacka mina kamrater i densamma, liksom mina kamrater i riksbankens och riksgäldskontorets styrelse, för det trogna och uppoftande arbete, som de nedlagt på saken, och särskildt ber jag därvid att få erinra om en nu afiden man, förste deputeraden i riksgäldskontoret, brukspatron Edvard Sederholm, hvilken har mycket stor förtjänst, och fullkomligt lika stor förtjänst som jag, af det arbete som är utfördt, det må nu vara bättre eller sämre.

Jag sade bättre eller sämre, och jag har fått en anledning därtill af den förste ärade talarens anförande, då han klagade öfver akustiken. Akustiken är ett mycket svårt problem att lösa, det torde kammarens ledamöter väl känna. Och det är mycket möjligt, att den uppgiften hade blifvit bättre tillgodosedd, om öfverintendentsämbetet i stället för fullmäktige hade skött arbetet, ty naturligtvis äger man att förutsätta större sakkännedom hos öfverintendentsämbetet än hos fullmäktige eller hos deras kommitterade. Jag må dock i detta fall trösta mig därmed, att — hvilket icke torde vara åtminstone en del af herrarne obekant — ett par af hufvudstadens på senare tiden uppförda kyrkor lida likasom kammarens plenisal af svårigheter i akustiskt hänseende, och detta ehuru det icke är fullmäktige, som därvidlag varit de byggnade. Och beträffande sådana byggnader som kyrkor äro till äfven-

tyrs de anmärkta svårigheterna så mycket större, som där icke de medel kunna finna användning, hvilka i själfva verket stå oss till buds i afseende å plenisalarne. Ty utom det att beträffande plenisalarne möjligen något kan göras i tekniskt afseende — det vet jag icke; det tillhör icke längre de förenade fullmäktige, som för länge sedan lämnat från sig riksdagshuset — så finnes det två sätt, som äro användbara för att i någon mån lindra svårigheterna med akustiken. Det ena medlet är, att talarne uppträda i talarestolen, och det andra medlet — ja, det behöfver jag knappt nämna för kammaren; kammaren förstår ändå mycket väl hvad det är.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 19 och 20 innevarande februari bordlagda memorial, n:o 5, angående ändring af § 38 i bankoreglementet beträffande deputerade bland fullmäktige i riksbanken m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Om åtgärder för att förekomma hemdjurs skadande i följd af järnvägsdrift. Föredrogs ånyo lagutskottets den 19 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagstiftning till förekommande af skada å betande hemdjur genom järnvägsdrift.

Lagutskottet hade till förberedande behandling fått mottaga en inom Andra Kammaren af herr *P. Hörnsten* afgifven motion (n:o 21), hvori motionären, med hänvisning till sina vid tre föregående riksdagar väckta motioner om bättre stängselskydd eller ock bestämdare ersättningsplikt för betande hemdjur, som skadas eller dödas genom järnvägsdrift, föreslagit, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta så allsidigt som möjligt utreda behofvet af effektivare skyddslagstiftning till förekommande af skada å betande hemdjur till följe af järnvägsdrift samt för Riksdagen framlägga de lagförslag, hvartill utredningen kan föranleda.

Då hvad lagutskottet vid 1906 års riksdag anført till stöd för sitt afstyrkande af en i liknande syfte gjord framställning syntes utskottet äga giltighet äfven för bedömande af nu förevarande motion, hade utskottet i föreliggande utlåtande hemställt, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Berg, Lars: Herr greffe och talman, mina herrar! Motionären har i den ifrågavarande motionen åsyftat, att genom en riksdagsskrifvelse till Kungl. Maj:t måtte åvägabringas dels en fullständig utredning såväl rörande behofvet af som rätten för jordbrukaren till en mera verksam lagstiftning till förekommande af skada å betande hemdjur, dels ock det förslag till lagstiftning, hvartill en sådan utredning kan föranleda. Utskottet har omskrifvit eller öfversatt motionärens mening på så sätt, att han hufvudsakligen afser önskvärdheten

af att erhålla betryggande stängsel utesluter de järnvägslinjer, som genomlöpa betesmarker, så att äfven mindre betande hemdjur uteslutas. Jag tror, att denna översättning är riktig, om man tillägger, att motionären med betesmarker menar all skogsmark och all inägomark, emedan betande hemdjur ströfva öfver dessa områden på olika tider af året, och att han sålunda menar alla järnvägslinjer. Jag kan icke finna annat än att hvar och en måste medgifva, att denna hans önskan är billig och befogad.

Emellertid afstyrker utskottet nu liksom föregående år bifall till motionen och hänvisar till sin motivering i föregående utlåtanden. Utskottet tillägger därjämte den upplysningen, att järnvägsägarens stängselskyldighet egentligen afser järnvägens eget skydd och trafiksäkerheten. Denna uppgift grundar sig emellertid på en missuppfattning, som dock rätt allmänt förekommer. Man återfinner den i järnvägsförvaltningarnas yttranden i dessa ärenden, i deras svaromål och invändningar inför rätta, då de sökas för utfående af ersättning för öfverkörda och dödade djur. Uppgiften är således icke opartisk och tillförlitlig, så vidt jag kan förstå. Då emellertid uppfattningen förekommit och förekommer i Riksdagen, hvilket bevisas af upprepade bifall till lagutskottets hemställan i denna fråga, har jag, som i tjänsteväg liksom följt frågan från Ystad till Haparanda och Riksgränsen, slutligen ansett mig som tekniker icke kunna underlåta att fästa Riksdagens uppmärksamhet på hvad som i detta fall enligt min åsikt är rättvisa och billighet. Jag kan måhända af lagutskottets försvarare anklagas därför, att jag icke förr i kamraren uppträdt i frågan; men dels har jag ett par år varit hindrad att göra det, dels har jag haft skäl att hoppas på utgången af de framställningar till Kungl. Maj:t i närliggande frågor, i hvilka jag deltagit, hvarigenom Kungl. Maj:t skulle hafva tagit hand äfven om denna fråga.

Järnvägsägarens stängselskyldighet grundar sig visserligen på nödvändigheten att skydda banan och betrygga trafiksäkerheten, men den hvilar också på den rättsprincipen, att ingen jordägare är skyldig underkasta sig andra kostnader, skador och intrång än sådana, som under expropriationsförfarandet lagligen kunna åläggas honom att lida och därför då värdesättas och betalas. Därför intages öfverallt i koncessionsvillkoren bestämmelse om att stängsel skall uppsättas enligt fastställd plan. Denna plan framlägges för expropriationsnämnden, som vanligen sammanträder, sedan järnvägen blifvit helt eller delvis färdig och stängslet är uppsatt. Expropriationsnämnden kan således icke upptaga till ersättande sådana skador, till hvars undvikande stängslet just är uppfördt; nämnden kan således icke heller ålägga järnvägens ägare att ersätta skada för det fall, att stängsel sedermera nedlägges eller — hvilket är ganska vanligt — försämrats från hvad det var strax efter järnvägens öppnande. Sedan får emellertid stängslet ofta förfalla, några slantar här och där tagas bort, man lägger ned vakten vid en eller annan vägöfvergång, man inrättar nya grindar, hvilka medföra våda för att kreatur kunna komma in på banan, och öfverlämnar skötseln af dem till allmänheten etc. För sådana skador kan vid expropriationen ingen ersättning bestämmas åt jordägaren, lika litet som för framtida skador i följd af stängslets nedläggande,

Om åtgärder för att förekomma hemdjurskadande i följd af järnvägsdrift.
(Forts.)

Om åtgärder för att förekomma hemdjurs skadande i följd af järnvägsdrift. så vida det icke sker i form af enskildt köp eller aftal om servitut, hvilket dock torde vara sällsynt. Således får jordägaren i regel icke ersättning, för den händelse ett stängsel blir sämre eller faller omkull, utan han utsättes för nödvändigheten att antingen valla sin boskap eller måste han öfvergifva att beta sina hjordar på egna betesmarker.

(Forts.)

Är det rimligt, att därför, att jordägare har sin jord i närheten af en järnväg, skall han tåla ett så våldsamt ingrepp i sin äganderätt? Jag tror det icke. Men så är förhållandet, emedan de svenska domstolorna döma mycket olika i mål af enahanda och likartad beskaffenhet. Visserligen är det sant, att, då stängsel bevisligen borttagits eller fallit ned, de flesta domar, så vidt jag känner till, utfallit till järnvägarnas nackdel, och de hafva dömts att betala, men många gånger har det händt, att järnvägarna gått fria, i hvilka fall således en olidlig och uppenbar orättvisa föreligger. Vore det då icke rätt att, som motionären begärt, ingå till Kungl. Maj:t med en anhållan, att saken måtte utredas och en mera betryggande lagstiftning måtte komma till stånd. Ersättningsskyldigheten för järnvägarna i dessa fall förekommer nämligen icke uttryckligen i någon lag, utan endast otydligt och ofullständigt i administrativa bestämmelser här och där, i tjänstgöringsreglementen, där det mycket noggrant stadgas, huru man skall förfara med grindar, men icke alls hvar de skola anbringas etc. Saken förtjänar alltså ett helt annat afseende än hvad som är efter år beskärts den af lagutskottet.

Äfven från andra synpunkter är en lagstiftning af nöden, men innan jag talar något därom, skall jag be att få säga ett ord om hvad som förut i utlåtandena upprepade gånger yttrats. Motionären har nämligen erinrat, att, sedan Riksdagen lämnat skydd för renarna och ålagt järnvägarna att ersätta värdet af de renar, som af dessa körts ihjäl — hvilket järnvägsstyrelserna förut enligt sin plikt att skydda sig och sina principaler men mycket hänsynslöst förnekat — så borde för att få enhet i lagstiftningen detta skydd för lapparnas renar utsträckas till jordägares hemdjur öfver hela riket. Nej, säger utskottet, det finnes härutinnan ingen likhet. Lapparna hafva nämligen intet annat att lefva på än sina renar, de kunna icke hålla dessa i sin hand, så att de icke komma in på järnvägen, stängsel kan icke åstadkommas, och för öfrigt, om så kunde ske, skulle snön hjälpa renarna öfver. Men stängslet får ju ibland förfalla eller försämrast utmed en järnväg, äfven om den löper genom trakter med bofast befolkning, och då boskapen sålunda kan fritt gå in på järnvägen, befinner sig ju denna jordägare i samma ställning som om han vore i Lappland, där järnvägsstängsel aldrig funnits. Under sådana förhållanden har den bofasta befolkningen, den fattige jordbrukaren och torparen, ingen annan möjlighet än att valla sina kreatur eller hålla dem tjudrade, såvida han ej, såsom nyss sades, vill afstå från att beta dem på sina egna betesmarker. Den bofasta befolkningen har dock större rätt att åtnjuta skydd häremot än lapparna, därför att den sitter på egen jord, under det lapparna befinna sig på kronans mark, och emedan järnvägens stängsel utgör ett villkor för järnvägens egen tillvaro.

Jag erinrade nyss om att det finns åtskilliga andra förhållanden

i sammanhang med järnvägarna, hvilka för jordägarna föranleda ett Om åtgärder ganska olidligt och från början oväntadt hinder och intrång. Angående för att förekomma hemkommande dessa har jag mången gång varit med om att göra underdåniga djurskadande framställningar. För några dagar sedan såg jag i en tidningsnotis, i följd af att Kungl. Maj:t har tillsatt en kommitté för utredning af några af järnvägsdrift. (Forts.) dessa spörsmål och för afgifvande af förslag till lagstiftningsåtgärder, afseende att undanröja det hinder, som järnvägarna ställa i vägen för landets uppodling, för afdikande af sankta marker, sänkning af sjöar samt reglering af floder och vattendrag. Järnvägsbankarna, trummornas otillräcklighet och läge på för ringa djup, broarnas obetydliga sektionsarea och grundläggningens stöd och landsfästens ofta allt för ringa djup under vattenytan hafva hindrat och hindra ännu i dag i stor utsträckning jordens uppodling och torrläggning. Dessa förhållanden hafva medfört upprörande förluster och kostnader för markägarna, då de utfört vissa afdiknings- och odlingsarbeten. Jag har exempelvis varit vittne till, huru de för ombyggnad af en järnvägsbro, — som tvingat till uppförande af en ny bro på samma plats som den gamla och därtill en provisorisk på en annan plats, under byggnadstiden fått betala ända till 100,000 kronor. När en sådan kommitté nu har tillsatts, synes det mig lämpligt passa på detta tillfälle att nu skriva till Kungl. Maj:t i detta ärende. Då blir äfven denna stora fråga remitterad till berörda kommitté.

Ehuru jag, liksom utskottet, icke precis gillar formuleringen af slutklämman i motionen, är det dock alldeles tydligt, att den syftar dit, jag nu omnämnt. Då jag icke äger laglig rätt att ändra motionen, ber jag att få yrka bifall till densamma och afslag å utskottets hemställan.

Herr Sjöcrona: Herr talman, mina herrar! Motionären i denna fråga har ådagalagt mycket stor ihärdighet, i det han gång efter annan dragit densamma under Riksdagens pröfning under mer eller mindre växlande former. Utskottet har hvarje gång — det vågar jag säga — med synnerlig omsorg och ingalunda utan medkänsla för dem, som på här angifna sätt förlorat smärre djur, behandlat dessa olika motioner och hvarje gång för sitt afstyrkande af bifall till densamma anfört skäl, lämpade efter de yrkanden, som framställes i motionerna. Dessa utskottets betänkligheter hafva hvarje gång vunnit Riksdagens bifall. Man kan, om man icke sätter sig noga in i rättsförhållandet, nog hysa ett visst medlidande och en viss medkänsla för de fattiga bönder och torpare, som på detta sätt förlorat ett eller annat mindre djur, liksom man hyser medkänsla eller medlidande för dem, som på hvilket som helst sätt göra en sådan förlust. Men om man verkligen sätter sig in i rättsförhållandet, sådant det är, tror jag, att man bör komma till en helt annan uppfattning.

Gällande förordning om stängselskyldigheten uppställer såsom den ledande grundsatsen, att hvar och en, som hemdjur äger, vare pliktig att medelst hägnad eller vallning eller på annat sätt om dem taga sådan vård, att de icke olofligen inkomma på andras ägor. I en senare paragraf stadgas straff för den, som genom försummelse på det ena eller andra sättet vållar, att kreaturen inkomma på annans ägor;

Om åtgärder för att förekomma hemdjurs skadande i följd af järnvägsdrift.
(Forts.)

straffet är böter från 5 till 50 kronor. Vill nu icke ägaren af kreaturet valla eller tjudra det eller på annat sätt hindra, att det kommer in på annans mark, återstår för honom utvägen att begagna sig af stängsel. Lagen tillerkänner ägare af marker, mellan hvilka finnes bestämd rågång, stängselvitsord, så att den, som befarar att han icke kan taga vård om sina kreatur på annat sätt, har stängselvitsord mot grannen. De skola då stänga till hälften hvar, där icke särskilda omständigheter föranleda till lindring på ena eller andra sidan. Det finnes vissa undantag från detta vitsord. Det viktigaste är, att åker, äng och plantering icke har vitsord mot skog och betesmark, men det finnes äfven andra undantag. Hufvudregeln är dock, att jordägare har stängselvitsord mot granne, och då skola de, såsom redan nämnts, stänga hälften hvar. Hvad nu järnvägar angår, är genom högsta domstolens beslut en gång förklaradt, att järnväg icke har stängselvitsord mot ägare af skog och betesmark. En järnväg kan således icke tvinga angränsande jordägare att med sig till hälften deltaga i stängsel för att afvärja fara, men i koncession för järnväg plägar numera, och det har gjorts sedan många år tillbaka, införas bestämmelse om skyldighet för järnväg att stänga på erforderligt sätt; och det är, såsom utskottet säger, för att skydda järnvägen och värja järnvägens trafiksäkerhet, som denna föreskrift meddelas. När koncessionen innehåller, att stängsel skall finnas, och stängsel också är uppfördt, men djuren hafva kommit in på järnvägen till följd däraf att stängslet varit bristfälligt, har högsta domstolen dömt järnvägen till ersättningsskyldighet. Detta är ju mot den uppställda hufvudgrundsatsen att en hvar skall taga vård om sina kreatur, men högsta domstolen har antagligen resonerat så, att när järnvägen har skyldighet att hålla stängsel för sin egen säkerhets skull och äfven satt upp sådant, så har djurägaren fått anledning antaga, att han icke behöfver lägga så stor vikt på och inlägga så stor omsorg om att valla eller på annat sätt hindra sina kreatur att komma in på järnvägen, och därför har domstolen ansett sig kunna i detta fall ålägga järnvägen ersättningsskyldighet. Men domstolen har därigenom ingalunda fattat ett beslut, som rubbar den allmänna grundsatsen, att en hvar skall själf taga vård om sina kreatur. Således är nu förhållandet, att långt ifrån att järnväg skall kunna hafva någon skyldighet att betala ersättning därför att mindre djur, det är egentligen får det gäller, komma in på järnvägen, så har järnvägen enligt lag till och med rätt att yrka ansvar på djurägaren för att han icke bättre tager vård om sina kreatur och, om skada skulle ske, äfven ersättning för skadan. Hela den ledande grundsatsen i 1857 års förordning skulle helt och hållet omkastas, om motionen bifölles, och det är därpå motionen syftar. Nu kan man ju säga, att för billighetens skull skulle man möjligtvis kunna vidtaga några åtgärder åtminstone i administrativ väg och ålägga järnväg att hålla så tätast stängsel, att de icke endast utedränga större djur, hvilka ju kunna innebära en verklig fara för järnvägens trafiksäkerhet, om de komma in på banan och blifva öfverkörda — under ogynnsamma omständigheter kan detta ju förorsaka svårigheter —, utan äfven att hålla dem så tätast, att icke mindre djur kunna komma in på banan. Men, mina herrar, utskottet har påpekat och jag gör det nu ånyo, att det utan

tvifvel är en högst betydlig kostnad, som därigenom skall uppstå, och man skulle ju nästan kunna säga en nationalekonomisk förlust. Om man tänker på den sammanräknade längden af statens och alla enskilda järnvägar, hvilken oerhörd kostnad skulle det icke blifva, om stängslen skulle göras i viss mån tätare än nu. Det är en kostnad, som icke på något sätt står i rimligt förhållande till den jämförelsevis ringa skada, som i sin helhet förorsakas på det här angifna sättet. Jag vill i sammanhang därmed meddela en upplysning, som lämnats lagutskottet, nämligen att det är ganska vanligt, att, när ett sådant fall inträffat och en fattig torpare eller mindre hemmansägare vänder sig till järnvägen, denna i alla fall gifver honom ersättning för att lindra hans förlust; och längre lärer man väl icke kunna komma.

Den siste ärade talaren förmenade, att utskottets uppgift om att det föreskrifna stängslet för järnvägen egentligen vore till för att skydda järnvägen och trafiksäkerheten, skulle vara en missuppfattning, men jag vågar säga, att min ärade vän härvid gjort sig skyldig till en missuppfattning. Vid expropriationsvärdering har nämnden icke annat att göra än att sätta värde på den mark, som skall afstås, och på den skada, som jordägaren kan hafva lidit genom intrånget, i för-sämradt bruk och i svårighet att kunna bruka sina ägor och annat, som kan komma under öfvervägande, och detta skall ersättas genom en penningesumma på en gång eller möjligen genom en årlig ersättning; men ingalunda har, åtminstone såvidt jag har mig bekant, någonsin satts i fråga att expropriationsnämnden skall inlåta sig på hurudana stängsel, som skola hållas omkring den exproprierade marken. Skulle, hvilket jag tror mig kunna säga icke är förhållandet, en expropriationsnämnd verkligen gått in på uppskattning i penningar af det intrång, som jordägaren skulle lida därigenom, att han får hålla bättre vård om sina kreatur, så är det ju alldeles gifvet, att jordägaren icke kan göra anspråk på ytterligare ersättning af järnvägen, när skada inträffar.

På grund af hvad jag nu anført tillåter jag mig yrka bifall till utskottets enhälligt afgifna betänkande.

Herr Berg, Lars: Jag ber om ursäkt, att jag åter tager kam-marens uppmärksamhet i anspråk genom att med ett par ord söka be-möta den siste talaren.

Hans anförande var högst juridiskt, och som jag icke är kompetent att ingå på den rent juridiska sidan af saken, skall jag endast anförå några allmänna rättssynpunkter. Han började med att säga, att det visserligen är beklagligt, högst beklagligt, att jordägarna skola förlora sina kreatur utan att få någon ersättning och jämväl underkastas andra uppoffringar i detta fall, men han framböll, att denna egendomliga lag af 1857, som kallas stängselförordningen, måste upprätthållas. Man kan verkligen säga, att på det sättet blir »summa jus summa injuria». Bara man upprätthåller lagen, kan den enskilde få tillfogas hvilka lidanden som helst, det intrycket fick jag, och som jag tror andra med mig, af hans ord. Jag har haft mycket att göra med denna lag — äfven i andra afseenden än som järnvägsman — och jag måste säga, att den är en af de bedröfligaste lagar, som finnas. Enligt min åsikt visar den, att Riksdagen såsom lagstiftare lider af

Om åtgärder
för att före-
komma hem-
djurs skadande
i följd af
järnvägsdrift.
(Forts.)

Om åtgärder för att förekomma hemdjurs skadande i följd af järnvägsdrift.
(Forts.)

vissa fel, som visserligen icke kunna undanröjas, men som ibland gifva sig väl tydligt och olyckligt till känna. Det är kompromissfelen jag åsyftar. Lagens mening var att få till stånd en enhetlig princip för borttagande af stängselskyldigheten, denna oerhörda börda för all jord i riket att uppföra och underhålla milliontals meter stängsel af alla slag. Men huru har detta lyckats? Jo, vid lagens tillkomst stodo de två olika åsikterna, emellan dem som ville och dem som ej ville stänga, så skarpt emot hvarandra inom Riksdagen, att man för vinnande af något resultat i första paragrafen bestämde, att enhvar är skyldig att hålla vård om sina hemdjur, men i följande paragraf stadgade rena motsatsen, att enhvar har vitsord att stänga. Denna lag synes icke vara mycket att hålla på och har intet med järnvägsfrågan att skaffa, hvarför den icke bör afskräcka från att undersöka, huruvida orättvisa och lidande genom dess tillämpning tillskyndats den fattige jordegaren. Lagens verkningar kunna bäst bedömas af den jordägare, som tror sig sitta säker i lugn och ro på sin mark, öfver hvilken en järnväg mot hans vilja drages, men som snart finner, att han endast fått ersättning för att han går miste om att bruka den exproprierade jorden, men icke något därför, att möjligheten att begagna den kringliggande jorden för bete fräntages honom. För öfrigt tror jag mig kunna våga det påståendet, att stängellagen icke är tillämplig på järnvägs stängsel, emedan detta ingår som grundvillkor för järnvägens hela tillvaro — för koncessionen —, alldeles oberoende af denna lag, som stiftats och utarbetats före eller samtidigt med de första järnvägarnas anläggning.

Talaren yttrade vidare, att uppförande af stängsel utaf ifrågasatt art skulle medföra ofantliga kostnader. Det beror ju alltid på en subjektiv uppfattning hvad som menas med ofantliga kostnader, men jag vill framhålla, att järnvägsförvaltningarna och till och med kungl. järnvägsstyrelsen, som annars med mycket nit och åstundan kraftigt stå på statens och sina järnvägars rätt och ingalunda släppligt pläga utbetala ersättning, dock hafva erkänt, att man i en fråga som denna, som gäller kränkningar och förluster för enskilde samt dessutom kan i fråga om vägöfvergångar röra förlust af människolif och stundom äfven säkerheten på allmänna samfärdsleder, icke alltför mycket får taga hänsyn till kostnadernas belopp. Det måste därför falla i ögonen och göra ett pinsamt intryck att höra lagutskottet påstå, att kostnaderna i detta fall blifva för stora och att det därför icke lönar sig att söka utreda och lösa frågan. Utgifterna äro väl emellertid icke så stora, att de öfverstiga kostnaderna för ett par hundra eller tusen djur, som blifva dödade, och det torde i längden löna sig bäst att handla rättfärdigt och göra rätt för sig.

Lagutskottet må för öfrigt hafva så rätt som helst vid bedömandet af denna frågas formellt juridiska sida. Jag påstår dock, att utskottets utlåtande grundar sig på en missuppfattning af den reella rätten. Man får icke vara för benhårt formalistisk, om man skall kunna få lugn, säkerhet och belåtenhet invid våra järnvägar i fall som dessa. Om man icke är hofsam och hänsynsfull, kan nog den befolkningen, som kränkes, tvingas att taga ut sin rätt på annat sätt.

Herr Sjöcrona: Blott ett par ord. Jag vill nämligen fästa *Om åtgärder* kammarens uppmärksamhet därpå, att, om jordägaren icke anser sig *för att före-* kunna taga vård om sina kreatur, så att de ej komma in på järnvä- *komma hem-* gens område, han har rätt att begagna sig af sitt i förordningen med- *djurskadande* gifna stängselvitsord. Jordägaren behöfver således icke stänga mer än *i följd af* hälften i hvardera linjen. Det var det ena. Men för det andra *järnvägsdrift.* uppkallades jag af den siste talarens yttrande, att det skulle kunna *(Forts.)* gälla 1,000 djur i detta fall. Någon utredning finnes icke före- bragt här om, men jag vågar i alla fall med visshet säga, att det icke går upp till större antal än kanske 100 djur. Och af dessa 100 djur är det nog ganska många, som komma in på järnvägens område till följd där af att sådana grindar icke stängas, som järnvägen utaf tillmötesgående mot angränsande jordägare sätter upp vid öfvergångar till enskilda vägar, där järnvägen naturligtvis icke har några sär- skilda grindvakter eller själfstängande grindar, utan där hvar och en, som passerar, själf får stänga grinden och se upp för tåget. Järnvägen kan ju icke hafva någon skuld till att djur komma in på dess område till följd där af, att en sådan grind fått stå öppen, och bör naturligtvis icke i ett sådant fall vara ersättningskyldig för skada.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes i enlighet med de yr- kanden, som därunder framställes, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt samt vidare där på att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 19 och 20 inneva- rande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 8, i anledning af väckta motioner om ändring af 1 och 12 §§ lagen om skydd för varumärken, samt

n:o 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändring af 81 § växellagen m. m.,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Herr *Bergström* afgaf en motion, n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, n:o 28, med förslag till ändrad lydelse af vissa paragrafer i regeringsformen och riksdagsordningen.

Denna motion blef på begäran bordlagd.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Weinberg* under 12 dagar från den 25 i denna månad.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kam- maren åtskildes kl. 12,25 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Tisdagen den 26 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring af 11 kap. 38 § rättegångsbalken.

Upplästes följande till kammaren inkomna skrifvelse:

Till Riksdagens Första Kammare.

Från styrelsen för riksbankens afdelningskontor i Nyköping har till bankoutskottet meddelats, att af de revisorer och suppleanter, Riksdagen utsett att granska nämnda kontors räkenskaper och förvaltning, endast en revisor, godsägaren B. Weinberg, Hormesta, och en suppleant, kaptenen H. O. Schmidt, Nyköping, förklarat sig oförhindrade att deltaga i revisionen, men att öfriga revisorer och suppleanter anmält förfall.

Detta har utskottet härmed velat för kammaren anmäla, för att erforderligt val af nya revisorer och suppleanter för granskning af ofvannämnda kontors räkenskaper och förvaltning må kunna äga rum.

Stockholm den 26 februari 1907.

På bankoutskottets vägnar:

JOHN RETTIG.

Enär sålunda blifvit anmältdt, att af de personer, som den 19 innevarande månad utsetts till revisorer och suppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i Nyköping räkenskaper och förvaltning, revisorerne majoren friherre A. Falkenberg, arrendatorn Alb. Eriksson och läroverksadjuntten I. A. Widebeck samt suppleanterna kronofogden L. C. W. Bökmän, nämndemannen Richard Andersson och ingenjören O. Möller förklarat sig hindrade att deltaga i ifrågavarande revision, beslöt, på därom af herr talmannen gjord framställning, kammaren, att i deras ställe skulle väljas tre revisorer och tre suppleanter, och uppdrog kammaren verkställigheten häraf åt de vid detta riksmöte af kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende af revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning.

Upplästes följande från konstitutionsutskottet inlämnade skrifvelse:

Till herr talmannen i Riksdagens Första Kammare.

Sedan fyra af konstitutionsutskottets ordinarie ledamöter från Första Kammaren utsetts till ledamöter i Riksdagens särskilda utskott n:o 1 samt två af konstitutionsutskottets suppleanter inträdt, den ene såsom suppleant uti särskilda utskottet n:o 1 och den andre såsom ledamot i Första Kammarens tillfälliga utskott, har konstitutionsutskottet, för att med säkerhet må kunna påräknas att erforderligt antal ledamöter från Första Kammaren städse äro vid utskottets sammanträden närvarande, ansett nödigt att ytterligare fyra suppleanter i utskottet från Första Kammaren utses.

Med anledning häraf får jag å konstitutionsutskottets vägnar vördsamst anhålla, det herr talmannen behagade till kammarens beprövande hänskjuta frågan om utseende af ytterligare fyra suppleanter i konstitutionsutskottet.

Stockholm den 22 februari 1907.

G. N. T. af Callerholm.

På särskilda af herr talmannen gjorda framställningar beslöt kammaren, att ytterligare fyra suppleanter i konstitutionsutskottet från Första Kammaren skulle utses och att vid kammarens sammanträde nästa fredag skulle företagas val af ifrågavarande suppleanter.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser:

n:o 13, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar;

n:o 14, till fullmäktige i riksgäldskontoret, i anledning af verkställd granskning af riksgäldskontorets förvaltning; samt

n:o 15, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till vissa hamnarbeten.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 19, i anledning af väckta motioner om internering af alkoholister; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om ändring af 18 kap. 16 § strafflagen.

Föredrogs herr *Bergströms* den 23 innevarande månad bordlagda motion n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 28 med förslag till ändrad lydelse af vissa paragrafer i regeringsformen och riksdagsordningen m. m.

Herr Bergström: Jag anhåller, att uti min nu väckta klämman måtte erhålla följande lydelse: — — — »Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till lag om val till Riksdagen, ville tala sig därför, att om en kommun» och så vidare. Fortsättningen i öfverensstämmelse med klämmens ursprungliga lydelse.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall, hvarefter förevarande motion, i enlighet därmed ändrad, hänvisades till Riksdagens särskilda utskott n:o 1.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets den 23 innevarande februari bordlagda memorial, n:is 6 och 7.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

Grefve *Hamilton, Raoul*, afgaf en motion, n:o 46, angående skrifvelse till Konungen, med begäran om utredning och förslag i fråga om jämnare fördelning af vissa skatter, som betunga landsbygden. Denna motion blef på begäran bordlagd.

Kammaren åtskildes kl. 2,52 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 27 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 20 i denna månad.

Upplästes ett till kammaren inkommet protokoll af följande lydelse:

År 1907 den 27 februari sammanträdde de valmän, som af kamrarna fått i uppdrag att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning, för att, sedan anmältdt blifvit, att af de personer, som den 19 innevarande månad utsetts till revisorer och suppleanter för granskning af riksbankens afdelningskontors i Nyköping räkenskaper och förvaltning, revisorerna majoren friherre A. Falkenberg, arrendatorn Alb.

Eriksson och läroverksadjunkten I. A. Widebeck samt suppleanterna kronofogden L. C. W. Bökman, nämndemannen Richard Andersson och ingenjören O. Möller förklarar sig hindrade att deltaga i ifrågasvarande revision, företaga val af tre revisorer och tre suppleanter i deras ställe; och befunnes, efter valens slut, hafva blifvit utsedde till

revisorer efter herrar friherre A. Falkenberg, Alb. Eriksson och I. A. Widebeck:

herr Ahlner, Johan Edvard, länsbokhållare, Nyköping, med 28 röster

» Karlsson, Anders, landtbrukare, Sursa, Öfver-Selö, » 28 »

» Hedin, Otto, ingenjör, Kärrbo, Nyköping, » 28 » ;

suppleanter efter herrar L. C. W. Bökman, Richard Andersson och O. Möller:

herr Tottie, K. F., landtbrukare, Lilla Kungsladugården,

Nyköping med 26 röster

» von Sydow, Carl Otto, kapten, Nyköping » 26 »

» Skjöldebrand, Erik, godsarrendator, Rockelsta,

Sparreholm » 26 » ;

sedan beslutats, att kvarstående suppleanten kaptenen H. O. Schmidt skulle blifva förste suppleant samt ordningen mellan de nyvalde suppleanterna blifvit genom lottning bestämd.

A. Hansson i Solberga.

V. Folin.

Carl H. Björck.

J. Bromée.

På framställning af herr talmannen beslöts, att det nu upplästa protokollet skulle läggas till handlingarna, äfvensom att protokollsutdrag i ämnet skulle afgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att låta om dessa val underrätta ej mindre de valde än äfven fullmäktige i riksbanken samt afdelningskontorets styrelse.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 27, angående anslag till fortsättning af statsbanan från Morjärv till Lapträsk m. m.; och

n:o 28, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för Dejefors—Förshaga järnvägs och slussverks aktiebolag från skyldighet att underhålla järnväg vid Dejefors;

bevillningsutskottets betänkande n:o 11, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående rätt att hos generaltullstyrelsen erhålla upplysning rörande tullbehandlingen af varor, afsedda att till riket införas; äfvensom

lagutskottets utlåtanden:

n:o 11, i anledning af väckt motion om upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i vissa mål;

n:o 12, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående aflösning af afgäld från afsöndrad lägenhet; och

n:o 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag till lagbestämmelser i fråga om äganderätten till allmänna vägar.

Företogs val af fem ledamöter i kammarens tillfälliga utskott n:o 2, till hvars behandling hänvisats de inom kammaren afgifna motionerna n:is 42 och 43; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hafva blifvit utsedde:

herr Benedicks.....	med 92 röster,
» Berg, Gustaf Axel.....	» 92 »
» Enhörning	» 92 »
» von Möller	» 92 »
» Odelberg, O. W.,.....	» 92 »

Företogs val af två suppleanter i kammarens tillfälliga utskott n:o 2; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hafva blifvit utsedde:

herr Ljungberg	med 73 röster
greffe Wachtmeister, Hugo,.....	» 69 »

Efter föredragning af den utaf greffe *Hamilton, Raoul*, nästlidne dag afgifna och då bordlagda motion, n:o 46, angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om jämnare fördelning af vissa skatter, som betunga landsbygden, beslöt kammaren hänvisa denna motion till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 23 och 26 innevarande månad bordlagda memorial:

n:o 6, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Halmstad, Kalmar, Karlskrona, Linköping och Luleå, samt

n:o 7, om användande af bankovinsten för år 1906,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets under gårdagen bordlagda utlåtande n:o 10.

Herr talmannen yttrade, att han, efter öfverenskommelse med herr talmannen i Andra Kammaren, finge hemställa, att Första Kammaren ville besluta att vid det sammanträde, som komme att hållas fredagen den 1 nästkommande månad, utse elektor och suppleanter för anställande af föreskrifna val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret jämte suppleanter för fullmäktige i nämnda bank och kontor.

Denna hemställan bifölls.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1,37 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
